

VERSLAG JAARLIJKSE NETWERKDAG OTO LIMBURG 14 JANUARI 2020 TE ROERMOND

Dinsdag 14 januari vond weer de traditionele jaarlijkse netwerkdag van OTO Limburg plaats in de Oolderhof te Roermond. Ongeveer 85 deelnemers uit een diversiteit aan zorginstellingen bezochten deze bijeenkomst. Het centrale thema van de netwerkdag was 'Command and Commandership'. Na een welkomstgroet van organisator **Clarien Schoeren** en een introductie van dagvoorzitter **Gert-Jan Ludden** startte het programma.

Als eerste spreker kreeg het woord **Frank Rosier**. Als projectleider blikte hij terug op de ketenoefening Bioware die in oktober 2019 plaatsvindt voor de crisisteams van de Witte Kolom Limburg. Frank gaf aan dat er al een hoog leerrendement is geboekt in de voorbereiding op deze oefening, door het aanscherpen van de planvorming en door middel van OTO-activiteiten. De oefenleiding is opgevallen dat er met groot enthousiasme is deelgenomen aan de oefening. Ook de respons cel heeft veel van deze oefening geleerd. Als verbeterpunten haalde hij aan: de GHOR-GGD mag best wel wat meer regie voeren in een pandemiescenario. Het ketenoverleg was voornamelijk gericht op de ziekenhuizen. Scenario denken blijft lastig. De interactie tussen de ouderenzorg en de acute zorg was wat mager. De bereikbaarheid van de crisisteams was niet altijd goed geborgd en de werkwijze met LCMS kan nog worden verbeterd. Het oefenportaal is tijdens de oefening intensief gebruikt en Frank sloot zijn presentatie af met enkele sfeerimpressies van de crisisteams die vol overgave aan het oefenen waren. De schriftelijke resultaten van de keten brede evaluatie zullen binnenkort nog worden aangeleverd aan de regio.

Ruth Jongen gaf vervolgens een korte uitleg over het Kennis en Adviescentrum Netwerk Acute Zorg Limburg en OTO (KANO). Een geautomatiseerde tool waar de integrale voortgang van het regionale programma crisisbeheersing en OTO wordt gemonitord. Naast het bijhouden van de regionale activiteiten is het ook mogelijk dat zorginstellingen de voortgang van hun eigen OTO-activiteiten in KANO bijhouden. Wel is het belangrijk dat specifieke functionarissen (bijvoorbeeld de crisiscoördinatoren) gemandateerd worden tot het verrichten van de mutaties in KANO. Ruth toonde de deelnemers wat er zoal kan worden bijgehouden in het KANO. Dat zijn respectievelijk: een overzicht van de kennisplatforms en kerninstructeurs, een overzicht van de geplande en gevolgde OTO activiteiten, de jaarkalender OTO Limburg, producten die het OTO programma heeft opgeleverd en actueel nieuws. De intentie is het KANO in 2020 verder te professionaliseren tot een volwaardig en goed werkend instrument dat het ambitieuze OTO programma Limburg in al haar facetten verder kan ondersteunen.

Na een korte koffiepauze met Limburgse vlaai nam **Pieter Janssen** het woord. Pieter is de komende periode aangesteld als projectleider van het regionale programma Command & Commandership. Doelstelling van het programma is de keten brede versterking van de Command & Control bij de ketenpartners van de zorgsector te verbeteren. Dat is noodzakelijk, omdat we ons in een tijdsgewricht bevinden dat erg dynamisch is en waarbij nieuwe en complexe dreigingen op ons afkomen zo stelde Pieter. Dat stelt hoge eisen aan de crisisteams en aan het bijbehorende operationeel, tactisch en strategisch leiderschap. Het

project kent drie fasen. In 2020 ligt de nadruk op awareness, in 2021 op de planvorming en tevens zullen er in 2021 diverse OTO activiteiten worden ontplooid. Een regionaal projectteam zal Pieter bij zijn werkzaamheden ondersteunen. Tijdens de netwerkdag doet Pieter een oproep, zodat belangstellenden zich voor het projectteam kunnen aanmelden. Al met al een mooie ontwikkeling dat leiderschap in rampen en crisisteam (inbegrepen teamresource management) de aandacht gaat krijgen dat het verdient.

Mien Segers en Michael Hoven van de Universiteit Maastricht gingen vervolgens in op wetenschappelijke onderzoeksresultaten rond leiderschap en teamleren. Zij hebben daarbij voornamelijk gekeken naar de operationele teams (COPI en ROT). Het onderzoek kent 3 fasen (raamwerk, delen van informatie en de effectiviteit). Zij onderkennen teams (en leiderschap) die zich primair op problemen focussen, teams die proces- en structuur gericht werken, teams die wat meer sociaal-emotioneel de problematiek benaderen en teams die erg actiegericht zijn. Gedurende een interactieve sessie begeleid Mien Segers de deelnemers om over deze uiteenlopende stijlen van leiderschap eens even na te denken. Daarna gaat Michael verder in op het belang van delen van informatie binnen de crisisteam (airtime management). Hij onderkent daarbij een open en een gesloten werkwijze. Hij heeft dat bij veel teams onderzocht en constateert dat teams gedurende de crisis zichzelf evolueren en dat de leider gaandeweg zijn/haar gedrag aanpast. In 2020 komt er nog vervolgonderzoek naar onder andere het belang van andere gedragingen van de teamleider voor het delen van informatie en teameffectiviteit en inzetten van devices en sensortechnologie om non-verbale gedragingen zoals stress als variabele toe te voegen. De output van deze resultaten kan Pieter Janssen gebruiken voor zijn project.

Math Smeets is verbonden aan het Zuyderland ziekenhuis en hij doet onderzoek naar cortisol levels in acute crisissituaties. Op passievolle wijze verhaalt hij over de effecten van stress op het menselijk lichaam. Hij stelt dat sommige acute hulpverleners soms op een dag meer stresservaring hebben dan anderen gedurende hun hele leven. Positieve stress is belangrijk voor goed functioneren, maar negatieve stress leidt tot lichamelijke klachten als concentratiegebrek, slapeloosheid en blokkades. Math gaat daarbij uitgebreid in op de werkwijze van cortisol binnen het menselijke lichaam. Cortisol kan in acute stresssituaties leiden tot verhoogde bloeddruk, afbraak van vetten en verminderde afweer. Math verhaalt verder over zijn onderzoeksproject CLAUS (Cortisol Levels in Acute Stress moments). Hij heeft dat tijdens een oefening bij zes doelgroepen onderzocht. Daarbij is cortisol afgenomen vlak voor de oefening, vlak na de oefening en 10 uur na de oefening. Hij geeft tevens nog een uitleg over speeksel cortisol in de forensische geneeskunde. In 2020 zal hij de onderzoeksfase CLAUS 2 gaan afronden.

Na de lunchpauze worden de deelnemers door **Pieter Janssen en Cynthia op den Brouw** verdeeld in 10 groepen. Er volgt een interactieve workshop waarbij het binnen de groepen gaat om leiderschap, loslaten, teamwork en vertrouwen. Deelnemers lopen geblinddoekt door de zaal en moeten obstakels vermijden. Het elastiek wordt op rekbaarheid getest en het alfabet wordt gebruikt om 26 aspecten van crisisbeheersing te benoemen. Dit alles in de wens om Pieter in zijn project met creatieve ideeën te ondersteunen. Er gebeurde nog veel meer tijdens de workshop, maar dat laat zich beter in onderstaande cartoon visualiseren.

Het middagprogramma wordt afgesloten met een tweetal praktijkverhalen waarin leiderschap en optreden in acute en stressvolle situaties centraal staan.

Marcel Sillen en Swen Keijdener staan uitgebreid stil bij het ernstige verkeersongeval tijdens het PinkPop festival in juni 2018. Een autobusje is toen in de vroege ochtend over een aantal mensen heengereden, waarbij een slachtoffer is overleden, twee patiënten zijn gereanimeerd en 3 patiënten een neurotrauma hebben opgelopen. In eerste instantie dacht men aan een mogelijke terreurdaad en hing er veel spanning in de lucht. Het was de vraag of de bewuste auto nog zou terugkeren? Swen die recentelijk de TECC cursus heeft gevolgd was als ambulanceverpleegkundige werkzaam op de spoedpost van het festival, werd gealarmeerd en was als eerste ter plaatste. Na een vluchtige triage heeft hij aldaar de eerste hulp geboden en opgetreden als command en control. Marcel werd in de vroege ochtenduren opgepiept en kwam als OVDG ter plaatse. Hij coördineerde de multi hulpverlening. In totaal werden 7 ambulances en 2 traumaheli's ingezet voor dit ongeval. Binnen 1 uur waren alle patiënten in het ziekenhuis. Medewerkers van het Rode Kruis hebben ook ter plekke hulp geboden. Wat de gehele hulpverlening ernstig bemoeilijkte waren de heftigheid van het incident, de onzekerheid over de aanleiding en de spanning die dat met zich meebracht. Onder deze omstandigheden goede beeldvorming te krijgen en de juiste communicatie te doen bleek lastig. Er is veel aandacht gegeven aan de nazorg van allen die bij dit incident zijn betrokken. Veel waardering en respect gaat uit naar Swen en Marcel die in deze moeilijke situatie als 'first responders' het hoofd koel wisten te houden.

Traumachirurg **Paul Hustinx** ging als laatste spreker in op een drietal calamiteiten waarbij hij als acute zorgverlener bij was betrokken. Als eerste de Bijlmerramp op 4 oktober 1992, waarbij een vliegtuig van EL AL zich in een Bijlmer flatgebouw boorde. In totaal 43 dodelijke slachtoffers, 26 gewonden en 11 ziekenhuisopnames. Paul maakte deel uit van het landelijk ongevallen traumateam (LOTT) dat ter plaatse ging. Als jonge traumachirurg had hij nog weinig ervaring en de weersomstandigheden waren dusdanig dat het bijna ondoenlijk was ter plekke acute zorg te verlenen. De informatievoorziening verliep ook niet goed en ter

plekke is maar een patiënt behandeld. In de loop van de avond is het LOTT team weer teruggekeerd naar het VUMC. Paul ging vervolgens in op zijn buitenlandse ervaring tijdens de hulpverlening bij de vliegramp in Faro (december 1992) en de busramp in Villefranches (september 1993). De buitenlandse ervaringen hebben Paul doen inzien dat de acute zorg in de rampenbestrijding binnen Nederland moest worden verbeterd. Dat heeft hem geïnspireerd tot de ontwikkeling van de MIMMS cursus en de H-MIMMS. Als belangrijkste lessen gaf Paul mee: Zonder kennis van zaken is zoiets tegenkomen niet leuk! En boerenverstand helpt, maar voorbereiding is beter! We moeten goed voorbereid blijven op dit soort complexe rampensituaties. Fail to plan is plan to fail!

Na een korte samenvatting door de dagvoorzitter sloot Clarien Schoeren de dag af en nodigde de deelnemers uit voor de borrel en het buffet.